

Anonymiserad version

Översättning

C-192/20-1

Mål C-192/20

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

5 maj 2020

Domstol som begär förhandsavgörande:

Krajský súd Prešov (Slovakien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

9 mars 2020

Klagande:

Prima banka Slovensko, a.s.

Motpart:

HD

BESLUT

Krajský súd v Prešove (Regiondomstolen i Prešov), i ett mål som anhänggjorts av klaganden, **Prima banka Slovensko a.s.**, med säte [adress] i Žilina [identifikationsnummer] mot motparten, **HD**, [...] med hemvist [...] [adress] [...] Hradisko, med **yrkande om betalning av ett belopp på 5 083,79 euro**, jämte ränta och rättegångskostnader, till följd av klagandens överklagande av den dom som Okresný súd Kežmarok (Distriktsdomstolen i Kežmarok) meddelade den 29 september 2019,

fattade beslut

på grundval av 162 § första stycket c i Civilný sporový poriadok (civilprocesslagen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till Europeiska unionens domstol:

1. Ska direktiv 93/13 om oskäligen villkor i konsumentavtal (nedan kallat direktiv 93/13), särskilt artikel 6.1 och artikel 7.1, mot bakgrund av den tolkning som Europeiska unionens domstol gjorde i de förenade målen C-96/16 och C-94/17 tolkas så, att det **utgör hinder** för en sådan lagstiftning som skyddsbestämmelsen i 54 § första stycket i Občiansky zákonník (civilagen), som inte tillåter att konsumentens situation förvärras genom avtal i jämförelse med den lagbestämmelse som föreskriver följande rättigheter för kreditgivaren när en konsument är försenad med betalning:

- kreditgivarens rätt till dröjsmålsränta, vars belopp är begränsat genom förordning,
- kreditgivarens rätt till andra sanktioner som kreditgivaren kan tillämpa gentemot konsumenten och som jämte dröjsmålsränta är begränsade till det utestående lånebeloppet,
- kreditgivarens rätt till ersättning för det fall den skada som kreditgivaren lidit överstiger dröjsmålsräntan, utan begränsning inom ramen för den faktiska skadans omfattning.

2. För det fall fråga 1 besvaras jakande: utgör en hög konsumentskyddsnivå enligt artikel 38 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) och artikel 4.2 och artikel 169.1 FEUF hinder för att konsumenten, för dröjsmål [**orig. s. 2**] med fullgörandet av avtalsförpliktelse, betalar en schablonavgift till kreditgivaren och inte ersättning som motsvarar den skada som kreditgivaren faktiskt har lidit, även om den faktiska skadan är lägre än schablonavgiften?

Skäl

I. Faktiska omständigheter

1. HD ingår i en familj bestående av fyra personer (partner och två minderåriga barn). Efter barnets födelse var HD:s enda inkomst tillfällig social förmån för vård av ett nyfött barn (moderskapspenning) på 746 euro per månad. Det var den enda inkomst som HD hade, och detta endast tillfälligt fram till oktober 2019. Efter det att HD slutat erhålla den sociala förmånen skulle HD erhålla en lön motsvarande minimilönen på 550 euro.
2. HD kunde inte återbetala lånen, vilka innebar utgifter på cirka 500 euro per månad. För att reglera sina skulder tog HD en ny kredit hos Prima Banka Slovensko a.s. (nedan kallad banken), vilken är föremål för förevarande förfarande. Den 17 juni 2016 beviljade banken HD en konsumentkredit på 5 700 euro (nedan kallad krediten), mot en ränta på 7,90 %, vilket ledde till en skyldighet för HD att återbetala lånet genom 96 månatliga avbetalningar på 80,68 euro.

3. HD återbetalade lånet fram till augusti 2017, men i september 2017 betalade HD endast en del av det månatliga beloppet. HD betalade totalt 1 162,60 euro, varav banken avräknade 616,21 euro från kreditbeloppet.
4. På grund av avtalsbrott krävde banken den 28 december 2017 omedelbar återbetalning av krediten. Banken meddelade HD att HD skulle återbetala hela krediten vid ett enda tillfälle och väckte därefter talan mot HD vid domstol med yrkande om betalning av
 - I. det kapitalbelopp som återstår att betala – 5 083,79 euro,
 - II. återstående ränta för tiden fram till dess krediten förfaller till omedelbar betalning – 137,80 euro,
 - III. dröjsmålsränta för tiden fram till dess krediten förfaller till omedelbar betalning – 2,21 euro,
 - IV. dröjsmålsränta på 5 % på det utestående beloppet på 5 083,79 euro för perioden mellan förfalldagen för krediten och den fullständiga återbetalningen av krediten,
 - V. försäkringskostnader – 3,96 euro,
 - VI. dröjsmålsränta på 5 % på den upplupna räntan uppgående till 137,80 [euro] för perioden mellan förfalldagen för krediten och den fullständiga återbetalningen av krediten,
 - VII. **avtalad ränta på 7,90% på det utestående kreditbeloppet på 5 083,79 euro för perioden mellan förfalldagen för krediten och den fullständiga återbetalningen av krediten.**
5. Okresný súd Kežmarok (distriktsdomstolen i Kežmarok, nedan kallad distriktsdomstolen) biföll talan till stor del och förpliktade HD att till banken betala de poster som anges i punkt 4 I, II, III, IV och V. [orig. s. 3]
6. Distriktsdomstolen ogillade däremot talan i de delar som avses i punkt 4 VI och VII.
7. Distriktsdomstolen avslog således bankens yrkande om betalning av avtalad ränta på 7,90% på det utestående kreditbeloppet på 5 083,79 euro för perioden mellan den 28 december 2017 och den fullständiga återbetalningen av krediten. Distriktsdomstolen motiverade sitt beslut att inte bevilja sådan ränta med att det i lagen, som rättighet för långivaren efter det att fordran förfallit till betalning (efter det att fordran omedelbart förfallit till betalning), endast föreskrivs dröjsmålsränta (517 § punkt 2 i civillagen). Detta synsätt har bekräftats av både Najvyšší súd Slovenskej republiky (Republiken Slovakien's högsta domstol) [målnummer] och Ústavný súd Slovenskej republiky (Republiken Slovakien's författningsdomstol) [målnummer]. Distriktsdomstolen åberopade dessutom den omständigheten att

domstolen i ett annat domstolsförfarande redan rättskraftigt hade slagit fast att en identisk klausul i ett avtal med en bank om betalning av ränta utöver dröjsmålsräntan (nedan kallad sammanlagd ränta) var att anse som oskälig, vilket innebar att banken förbjöds att fortsätta att tillämpa den klausulen med tillämpning av 53 § i civillagen.

8. Banken överklagade domen och yrkade att domstolen i andra instans skulle tillerkänna banken ränta för perioden efter det att krediten hade förfallit till omedelbar betalning, jämte dröjsmålsränta och avtalad ränta. Banken har bland annat hänvisat till den dom som Europeiska unionens domstol (nedan kallad EU-domstolen) meddelade i de förenade målen C-96/16 och C-94/17, i vilken EU-domstolen erinrade om syftet med räntan, det vill säga att betala ersättning för användningen av pengarna fram till dess att de återbetalas.
9. Det är denna dom från EU-domstolen, som meddelades efter begäran om förhandsavgörande från spansk domstol (C-96/16 och C-94/17), som gav upphov till tolkningssvårigheter. Detta gäller i än högre grad eftersom domstolen i andra instans gör åtskillnad mellan, å ena sidan, den (överenskomna) räntan som pris för kredit tjänsten och, å andra sidan, den lagstadgade dröjsmålsräntan som sanktion och partiell ersättning för skada. I jämförelse med den spanska rättsordningen har Republiken Slovakien en annan rättslig ordning för sanktionsåtgärder mot gäldenärer vid försenad betalning av en fordran. I slovakisk rätt anges uttryckligen det system som gäller efter det att fordran har förfallit, det vill säga 1) dröjsmålsränta, 2) skadestånd, 3) andra sanktioner (exempelvis avtalsvite), 4) övre gränsen för alla kumulerade sanktioner och 5) förbud mot att avvika från det lagstadgade standardsystemet till nackdel för konsumenten.

II. Slovakisk rätt

10. Enligt 54 § punkten 1 i civillagen [lagnummer] får avtalsvillkor i ett konsumentavtal inte avvika från bestämmelserna i denna lag till nackdel för konsumenten. I synnerhet får inte konsumenten i förväg ge avkall på de rättigheter som han eller hon har enligt denna lag eller specialbestämmelser om konsumentskydd eller på annat sätt försämma sin avtalsställning.
11. Enligt 503 punkt 1 i Obchodný zákonník (handelslagen) [lagnummer] **inträder skyldigheten att betala ränta samtidigt som skyldigheten att återbetala de använda penningmedlen.** Om fristen för återbetalning av medel som ställts till förfogande överstiger ett år, ska ränta utgå vid utgången av varje kalenderår. Vid den tidpunkt då den återstående delen av de penningmedel som ställts till förfogande ska återbetalas, ska ränta betalas på denna del. **[orig. s. 4]**
12. I 517 § punkt 1 i civillagen anges att "[v]id dröjsmål med betalning av en penningfordran **har borgenären rätt att utöver att kräva att gäldenären fullgör sin skyldighet även kräva dröjsmålsränta** när han eller hon inte är skyldig att betala dröjsmålsränta enligt denna lag. Dröjsmålsräntan och dröjsmålsavgift ska fastställas genom tillämpningsföreskrift".

13. Enligt 519 § i civillagen påverkas inte borgenärens rätt till ersättning för skada som orsakats av gäldenärens dröjsmål. Vid dröjsmål med betalning av en penningfordran får emellertid ersättning krävas för skada i den mån den inte omfattas av dröjsmålsränta eller dröjsmålsavgift.

14. Förordning nr 87/1995.

3 § Dröjsmålsräntan ska vara fem procentenheter högre än den grundläggande räntesats som Europeiska centralbanken [...] tillämpar den första dagen för dröjsmål med betalningen av skulden.

3a §

(1)

När ett avtal som ingåtts med en konsument syftar till att ge konsumenten tillgång till ett penningbelopp, får förseningsavgifterna för konsumenten inte överstiga genomsnittet av den årliga effektiva räntan, senast offentliggjord i enlighet med en särskild bestämmelse [referens avseende bestämmelsen] före förseningen, med mer än 10 procentenheter per år och får inte överstiga tre gånger den dröjsmålsränta som föreskrivs i denna förordning. Den effektiva räntan för en liknande konsumentkredittyp är avgörande.

(2)

Såsom sanktioner enligt punkt 1 anses dröjsmålsränta, avtalsvite och varje annan förseningsavgift för konsumenten.

(3)

Om sanktioner enligt punkt 1 uppgår till belopp som motsvarar de penningmedel som ställts till förfogande ska sanktioner för att konsumenten inte betalar i tid inte överstiga den dröjsmålsränta som föreskrivs i denna förordning.

15. Enligt 53 § i civillagen [lagnummer] föreskrivs att om en domstol har slagit fast att ett avtalsvillkor i ett konsumentavtal, som ingåtts i vederbörlig ordning och vars innehåll inte väsentligt påverkats av konsumenten, eller i avtalets allmänna villkor, är ogiltigt på grund av att det är oskäligt eller om domstolen har nekat leverantören rätten till en prestation på grund av ett sådant villkor, är leverantören skyldig att se till att ett sådant villkor eller ett liknande villkor inte tillämpas i något konsumentavtal. Leverantören har samma skyldighet när domstolen på grund av ett sådant villkor har förpliktat leverantören att ersätta konsumenten för obehörig vinst, att ersätta skada eller att utge skälig ekonomisk ersättning. Samma skyldighet åligger även leverantörens rättsliga efterträdare. **[orig. s. 5]**

III. Unionsrätt

16. I trettonde skälet i direktiv 93/13 anges följande:

”Sådana författningsföreskrifter hos medlemsstaterna som direkt eller indirekt reglerar villkoren för konsumentavtal antas inte innehålla oskäligen villkor. Därför förefaller det inte nödvändigt att villkor som avspeglar bindande författningsföreskrifter och principer eller bestämmelser i internationella konventioner som medlemsstaterna eller gemenskapen har tillträtt underkastas bestämmelserna i detta direktiv. I det avseendet omfattar uttrycket ”bindande författningsföreskrifter” i artikel 1.2 även regler som enligt lagstiftningen gäller mellan de avtalslutande parterna om inget annat har avtalats.”

I artikel 1 i direktivet fastställs följande:

”Syftet med detta direktiv är att närma medlemsstaternas lagar och andra författningar till varandra i fråga om oskäligen villkor i avtal som sluts mellan en näringsidkare och en konsument.

Avtalsvillkor som avspeglar bindande författningsföreskrifter samt bestämmelser eller principer i internationella konventioner som medlemsstaterna eller gemenskapen har tillträtt, särskilt inom transportområdet, är inte underkastade bestämmelserna i detta direktiv.”

I artikel 3.1 och 3.3 i direktivet föreskrivs följande:

”Ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling skall anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten.

Bilagan innehåller en vägledande, inte uttömmande lista på villkor som kan anses oskäligen.”

I artikel 4.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 7 skall frågan om ett avtalsvillkor är oskäligt bedömas med beaktande av vilken typ av varor eller tjänster som avtalet avser och med hänsyn tagen, vid tiden för avtalets ingående, till alla omständigheter i samband med att avtalet ingicks samt till alla övriga villkor i avtalet eller något annat avtal som det är beroende av.”

Artikel 6.1 i direktiv 93/13 har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall föreskriva att oskäligen villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, [orig. s. 6] bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäligen villkoren.”

Artikel 7.1 i direktivet har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter.”

Artikel 8 i nämnda direktiv har följande lydelse:

”För att säkerställa bästa möjliga skydd för konsumenten får medlemsstaterna, inom det område som omfattas av detta direktiv, anta eller behålla strängare bestämmelser som är förenliga med fördraget.”

I punkt 1 e i bilagan till direktivet ingår, i den förteckning över villkor som det hänvisas till i artikel 3.3 i direktivet, de villkor vars mål eller konsekvens är ”**att kräva att en konsument som inte fullgör sina skyldigheter betalar ett oproportionerligt stort ersättningsbelopp**”.

IV. Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

Den första frågan

17. Enligt slovakisk lagstiftning har borgenären rätt till dröjsmålsränta gentemot gäldenären (inklusive gäldenärer som är konsumenter), vars belopp fastställs av regeringen genom förordning i enlighet med det ekonomiska läget. Om borgenären emellertid har lidit skada som överstiger dröjsmålsräntan, har borgenären också rätt till ersättning. Om borgenären har lidit skada är dennes rätt till ersättning inte begränsad i lag. Den enda begränsningen är omfattningen av den **faktiska** skadan. **Enligt lag ska emellertid den dröjsmålsränta som fyller funktionen av minimischablonersättning avräknas**, men den schablonmässiga karaktären godtas eftersom dröjsmålsräntan samtidigt fyller en funktion som sanktion.
18. Den hänskjutande domstolen påpekar att borgenärens rättigheter på denna punkt följer av lag, även i avsaknad av en överenskommelse. För det fall konsumenten är försenad med sin fullgörelse garanteras således borgenären full gottgörelse enligt lag, men i fråga om konsumentavtal är det samtidigt förbjudet att försämra konsumenternas rättsliga ställning.
19. Utöver de rättigheter som följer av den i lag begränsade ersättningsmekanismen har banken emellertid åberopat EU-domstolens dom i de förenade målen C-96/16 och C-94/17 och tillämpar avtalad ränta samtidigt med dröjsmålsräntan, med motiveringen [**orig. s. 7**] att räntan ska betalas till dess att pengarna har återbetalats. Detta bekräftas av att gäldenären använder pengarna och att denne därför ska betala ränta. I detta sammanhang uppkom ett tolkningsproblem som föranledde den nationella domstolen att ställa en tolkningsfråga.
20. Det kan inte råda något tvivel om att konsumenten måste bära kostnaderna för dröjsmålet om denne inte återbetalar krediten. Såsom domstolen redan har påpekat

ger slovakisk rätt borgenärerna rätt till såväl full ersättning för kostnader i samband med utebliven återbetalning som rätt till sanktioner (dröjsmålsränta). Avtalad ränta för användning av pengar utgör emellertid **priset för tjänsten** och den slovakiska lagstiftaren har, för en enda typ av avtal, reglerat skyldigheten att betala priset för produkten även efter utgången av den avtalade perioden, nämligen hyror som är hänförliga till avtal om hyra av varor inom ramen för affärsverksamhet.

21. När det gäller lån föreskrivs inte uttryckligen i civillagen någon möjlighet att betala priset för tjänsten även efter utgången av den avtalade nyttjandeperioden. Förutom skadeersättning föreskrivs i lagstiftningen endast skyldighet att betala dröjsmålsränta, samtidigt som det i en regeringsförordning fastställs en övre gräns för dröjsmålsräntan. Avtalade räntor strider mot denna i lag fastställda gräns.
22. Den nationella domstolen kan inte underlåta att pröva frågan om konsekvenserna av en kumulering av räntor och dröjsmålsräntor och frågan huruvida en sådan kumulering inte innebär att hela den ersättningsmekanism som föreskrivs i nationell rätt ändras.
23. Borgenären har även möjlighet att tillämpa andra sanktioner, såsom avtalsvite, men om alla sanktioner uppgår till kapitalbeloppet har borgenären därefter endast rätt till dröjsmålsränta.
24. Den slovakiska lagstiftningen ger således borgenärerna **full ersättning** för den skada de lidit till följd av konsumentens avtalsbrott. I lagstiftningen föreskrivs samma system för alla borgenärer avseende penningfordringar, till exempel entreprenadavtal, hyresavtal, konsumentkreditavtal och andra avtal. Vad gäller dröjsmålsräntan gynnar civillagen inte på något sätt banker och andra låneföretag i förhållande till andra innehavare av penningfordringar.
25. **Enligt lagen är det förbjudet att genom avtal försämra konsumentens ställning i förhållande till det rättsläge som föreskrivs i civillagen (54 § punkt 1 i civillagen).**
26. Det råder inget tvivel om att, förutom den i lag föreskrivna sanktionsmekanismen som innebär full ersättning för den skada som borgenären har lidit, den ytterligare kostnaden, det vill säga avtalsenlig ränta (sammanläggning av ränta), redan är en börda som faller utanför lagstiftningen och förvärrar konsumentens rättsliga situation, vilket är förbjudet enligt 54 § punkt 1 i civillagen.
27. Om man inte beaktar den slovakiska lagstiftningen utan endast grundar sig på skyldigheten att betala ränta jämte dröjsmålsränta, skulle konsumenten enligt gällande rätt befinna sig i en extremt oskälig situation. **[orig. s. 8] När uppsägning till förtida betalning sker ensidigt bibehåller borgenären nämligen inte bara alla de rättigheter som följer av avtalet, inklusive ränta, utan borgenären kan även kräva dröjsmålsränta, andra sanktioner samt skadestånd.** Vidare kan konsumenten inte åtnjuta någon av fördelarna med avtalet.

28. **Förhållandet mellan de rättigheter som kvarstår på grundval av avtalet är således, efter det att lånet har sagts upp till förtida betalning, 100:0 till nackdel för konsumenten och långgivaren har, utöver sina "100", även fördelar av den lagstadgade ersättningsmekanismen.**
29. Enligt slovakisk rätt är banken inte skyldig att omedelbart förklara att lånet har förfallit till omedelbar betalning. Det rör sig om en rättighet för banken. Om banken inte säger upp lånet till förtida betalning, ska den erhålla avtalsenlig ränta till dess att den i avtalet avtalade perioden har löpt ut. För det fall bankens inställning godtas är det däremot nästan säkert att om banken säger upp krediten till förtida betalning leder den omedelbara verkställigheten till ett betydligt förmånligare resultat för banken vad gäller ränta och dröjsmålsränta. Ju tidigare krediten sägs upp till förtida betalning, desto tidigare kommer den i åtnjutande av en kumulation av räntor. Om en sådan inställning beaktas mot bakgrund av konsumentens ogynnsamma och svaga situation, skulle en sådan mekanism bidra till att försämra konsumenternas livskvalitet.
30. Det kan inte antas att hundratusentals konsumenter skulle åsidosätta skyldigheten att återbetala krediterna på grund av en vilja att använda pengarna, när konsumenternas dröjsmål leder till rättsliga åtgärder och verkställighet som ofta leder till att konsumenternas tillgångar blockeras inom ramen för verkställigheten.
31. Det förefaller snarare som om problemet ligger dels i konsumenternas ekonomiska situation, såsom även är fallet vad gäller HD, dels i ett åsidosättande av kreditgivarens skyldighet att bedöma konsumentens kreditvärdighet och att med beaktande av god yrkessed bevilja en kredit mot bakgrund av konsumentens ekonomiska situation. Banken kunde härvid, med ett minimum av försiktighet, inse att HD inte var solvent, men beviljade krediten och krävde omedelbart skydd. Konsumentkreditdirektivet syftar till att beakta konsumentens kreditvärdighet.
32. Den hänskjutande domstolen anser att enligt rättspraxis utgör även en bankfordran en tillgång och att rättigheter avseende dröjsmålsränta, skadestånd och andra sanktioner föreligger för sådana tillgångar. Reglerna om dröjsmål och dröjsmålsränta är normalt knutna till de rättigheter som följer av överträdelsen, medan räntan i egenskap av pris är knuten till den period under vilken pengarna får användas, vilket logiskt sett hänför sig till den period som överenskommits i avtalet fram till förfallodagen.
33. Enligt slovakisk rätt utgör dröjsmålsränta en sanktion och avtalad ränta är priset för att ställa penningmedel till förfogande. Skillnaden ligger emellertid i att det i den slovakiska lagstiftningen inte föreskrivs någon skyldighet i civillagen för konsumenter och andra gäldenärer att betala avtalad ränta efter det att en försening inträffat parallellt med dröjsmålsränta. Varje borgenär vars fordran är av finansiell karaktär ska gentemot konsumenten ha rätt till den dröjsmålsränta som föreskrivs i lag. Det rör sig således inte om en rätt till ränta, [orig. s. 9] som är priset för att ställa pengar till förfogande för användning under den period som anges i avtalet, det vill säga fram till förfallodagen. Medan det fram till förfallodagen rör sig om

en situation som överensstämmer med avtalet, vilket motsvarar den avtalsenliga räntan, är dröjsmål efter förfallodagen en situation som ger rätt till de rättigheter som följer av detta åsidosättande, särskilt sanktionerna och skadeersättningen.

34. Såsom den hänskjutande domstolen redan har påpekat är den enda typ av avtal som regleras i civillagen, och för vilken föreskrivs betalning av ett pris även vid utgången av den avtalade perioden, uthyrning av lös egendom inom ramen för en ekonomisk verksamhet enligt 723 § punkt 1 i civillagen, enligt vilken priset (hyra) kvarstår efter utgången av den avtalade perioden.
35. Den slovakiska lagstiftningen innebär således följande: 1) det föreskrivs inte någon ränta för användning av penningbelopp som ställts till konsumentens förfogande efter förfallodagen, utan endast dröjsmålsränta jämte andra sanktionsavgifter och ersättningar och 2) den förbjuder att konsumenten genom avtal försätts i en sämre situation än den som föreskrivs i lag (54 § punkt 1 i civillagen).
36. Betalningen av ränta även efter förfallodagen gav upphov till tvivel, varför den hänskjutande domstolen ställde en tolkningsfråga [...].

[upprepning av den första frågan]

Den andra frågan

37. Den hänskjutande domstolen har ställt sin andra fråga för det fall den första frågan besvaras jakande, det vill säga för det fall unionsrätten utgör hinder för den slovakiska lagstiftningen om dröjsmål på grund av förbudet mot försämring av konsumentens situation genom avtal.
38. Det kan inte råda något tvivel om att om konsumenten återbetalade pengarna till banken i tid (fram till förfallodagen), skulle banken naturligtvis genomföra en ny investering. Det kan emellertid inte heller råda något tvivel om att en ny investering med en ny konsument inte måste ge samma vinst som med en tidigare konsument. **[orig. s. 10]**
39. Följaktligen motsvarar avtalsräntan, om den ska betalas i kombination med sanktionsavgifter och skadestånd, i huvudsak en schablonersättning. Betalningen av schablonavgifter, om det antas att den faktiska skadan är lägre, ger ändå upphov till väsentliga frågor och undergräver idén om en förbättring av konsumenternas livskvalitet. Det är av denna anledning som domstolen har ställt den andra frågan.

[upprepning av den andra frågan]

[upplysningar om rättsmedel]

[ort, datum]

[...] **Michal Boroň**

ordförande, referent

[...]

Förklarande anmärkningar och hänvisningar:

1. Republiken Slovakiens regering har tidigare fastställt högsta tillåtna ränta till 24 procent för perioden 20.12.1993 till 16.3.1995. (<https://www.najpravo.sk/clanky/vyvoj-sadzieb-urokov-z-omeskania.html?print=1>)
2. I 723 § punkt 1 i civillagen föreskrivs följande: Om hyrestagaren återlämnar varan efter den förfallodag som anges i avtalet är denne skyldig att betala hyra till dess att varan har återlämnats. Om hyrestagaren är i dröjsmål med att återlämna varan ska han även betala förseningsavgifter.

Regeringens förordning 87/1995 Zz. 3a § stycke 3, se punkt 13.

3. I Slovakien pågår cirka 3 500 000 ärenden om verkställighet, se även EU-domstolens dom i mål C-76/10. **[orig. s. 11]**
4. Skäl 28 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG.
5. I de förenade målen C-240/98-C/244/98 angav domstolen följande: *”[D]et genom direktivet införda skyddssystemet grundas på tanken att konsumenten befinner sig i underläge i förhållande till näringsidkaren, i fråga om såväl förhandlingsposition som informationsnivå, vilket medför att konsumenten godkänner villkor som näringsidkaren har utformat i förväg, utan att kunna påverka villkorens innehåll. Det mål som eftersträvas med artikel 6 i direktivet, enligt vilken medlemsstaterna skall föreskriva att oskäligen villkor inte är bindande för konsumenterna, skulle inte kunna uppnås om konsumenterna var skyldiga att själva göra gällande att sådana villkor är oskäligen. I tvister om mindre värden kan advokatarvodet överstiga värdet på det som tvisten gäller, vilket kan avskräcka konsumenten från att försvara sig mot tillämpningen av ett oskäligt villkor. Även om det är riktigt att de processuella reglerna i flera medlemsstater medger att enskilda försvarar sig själva i sådana tvister, föreligger en inte obetydlig risk för att konsumenten, bland annat på grund av okunnighet, inte gör gällande att det villkor som han ställs inför är oskäligt.”*